



Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. I. Vera sententia statuitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

S. I.

Vera sententia statuitur.

injuriā: quia, ut ait Prosper ad Demetriadem, A
cap. 7. Gratia Dei, nisi tota suscipitur, tota repellitur: sicut enim alienus est à numero fidelium, & forte sanctorum, qui in aliquo à Catholica veritate dissentit, ita extra gratiam efficitur, qui aliquid de ipsius plenitudine dissentit. Plenitudo porro ista pro presenti humanæ infirmitatis statu, binas includit prerogativas, quarum una in gratiæ sufficientia, altera in ejus energia, seu efficacia consistit. Quisquis proinde live de sufficientia, live de efficacia Christianæ gratiæ aliquid dissentit, extra gratiam penitus esse convincitur: quia, ut ex Prospero jam audivimus, Hæc tota repellitur, nisi tota suscipitur; unde rectè ibidem paulò infra subinfert: Plenè ergo & veraciter confitenda est gratia Dei simulque sufficientia & effi-

cacia ejus prædicanda. B

Utramque semper schola Thomistica constanter docuit & prædicavit, ac indefesso labore ab ortu suo per quatuor sæcula non minus fortiter ac generose pro sufficienti, quam pro efficaci gratia decertavit. Hæc est doctrina, quam sicut in suis amabulis ab uberibus Angelicis Angelicis Doctoris; cum qua adolevit & crevit, & cum qua semper gloriose vixit & vincit, palmaque instar altius inclinata resurget; nec portæ inferi prævalebunt adversus eam.

Plura circa utramque gratiam hic inferenda paraveram, quæ ob reverentiam Apostolicæ Sedis strictissime prohibentis, nè hujusmodi quaestiones & controversiæ typis mandentur, libenter supprimo, donec ea publicandi facultas concedatur. Hæc est tota silentij nostri ratio, & sacrum sigillum.

Sivero (studiosè lector) completum de gratia Tractatum habere velis, lege quæ de Divinorum decretorum efficacia & voluntate Dei antecedente & consequente contra Janfenianos, & Molinistas fusè tractavimus; ex principiis enim ibi statutis facile colligere poteris, quæ hic de gratia sufficienti & efficaci desiderantur.

DISPUTATIO IV.

De Causa gratiæ.

Ad quæst. 12. D. Thomæ.

D^Eclaratis necessitate naturæ, & speciebus utriusque gratiæ, habitualis scilicet & actualis, sequitur dicendum de causis ejus: præcipua autem difficultas est de causâ efficiente, & dispositiva gratiæ habitualis, quæ est primum analogatum sub hoc nomine gratia, unde de histantium causis hic agemus.

ARTICULUS I.

Utrum solus Deus possit esse causa principalis gratiæ habitualis?

Partem negativam tenent Medina 3. parte quæst. 13. dubio ultimo, & Cabrera ibidem disp. 2. ubi docent humanitatem Christi, seu Christum inquantum hominem, esse causam principalem gratiæ sanctificantis in omnibus justis, secundariam tamen, & Deo subordinatam. Sed pro contrariâ, & ab omnibus ferè receptâ sententiâ defensione, sit

Dico igitur, nullam creaturam, quantumcunque perfectam, nequidem Christum inquantum hominem, posse esse causam principalem gratiæ sanctificantis. Ita D. Thomas hic art. 1. in corp. & in resp. ad 1. ubi ait: Humanitas Christi est sicut quoddam organum Divinitatis ejus... & ideo non causat gratiam propria virtute, sed ut instrumentum virtutis Divinitatis adjunctæ.

Probatum primò conclusio: Scripturæ & SS. Patres attribuunt Deo ut ipsi proprium, justificare homines, & à peccato mundare: Sed homines justificantur, & à peccato mundantur per gratiam sanctificantem: Ergo productio gratiæ soli Deo ut causâ principali tribui potest. Minor patet: Major verò probatur ex illo Job. 14. Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine? nonne tu qui solus es? Et ex illo Isaïæ 43. Ego sum, ego sum ipse qui deleo iniquitates. Item ex illo ad Roman. 8. Vem est qui justificat, qui est qui condemnet? Quibus verbis aperte declaratur, nullam creaturam posse principaliter mundare aut justificare hominem, sed id esse Deo proprium & singulare. Quare Augustinus lib. de peccat. meritis cap. 14. ait: Si quis dicere potest, ego justifico te, etiam dicere potest exde in me. Unde concludit, quòd sicut non est credendum nisi in solum Deum, ita nullam creaturam, sed solum Deum justificare posse.

Neque v. Met. si dicas, illa testimonia intelligenda esse de causâ principali quæ sit prima, ac proinde independens à superioris concursu; non tamen de principali secundaria. Non valet, inquam, cum enim proprium sit Dei esse causam primam & independentem ab alia superiori, non tantum respectu divini gratiæ, sed etiam per ordinem ad quemcunque effectum, nihil locis citatis assereret Scriptura, quòd esset speciale productioni ipsius gratiæ.

Probatum secundo: Qui principaliter causat gratiam, dat etiam ut causâ principalis Spiritum sanctum: Sed nulla creatura, neque etiam Christus inquantum homo habet potestatem physicam & principalem ad dandum Spiritum S. Ergo neque ad infundendam gratiam. Major patet, nam in ipsa collatione gratiæ & charitatis datur Spiritus S. juxta illud ad Roman. 5. Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum S. qui datus est nobis. Minor verò suadetur primò ex D. Thomæ 3. p. qu. 8. art. 1. ad 1. ubi sic ait: Dare gratiam, aut Spiritum S. convenit Christo secundum quòd Deus autoritativè, sed instrumentali ter convenit etiam ei, secundum quòd est homo, inquantum scilicet ejus humanitas instrumentum fuit Divinitatis ejus. Quam doctrinam hausit ex Augustino lib. 1. de Trinit. cap. 12. ubi distinguit plura, quæ Christo conveniunt quatenus Deus est, & quatenus homo: inter alia verò docet Christum secundum formam Dei Joan. 16. Apostolis de Spiritu S. ad illos post suam ascensionem mittendo, dixisse: Si autem abiero, mittam illum ad vos, secundum formam verò servi, quatenus scilicet erat filius hominis, dixisse Joan. 14. Ego rogabo Patrem, & alium Paracletum dabit vobis: quo significat se ut hominem non posse principaliter ex sua autoritate dare Apostolis Spiritum S. sed quatenus est homo, debere ipsum precibus à Deo obtinere.

P 3

Confr-

Confirmatur ex Cyrillo l. 11. in Joan. cap. 35. ubi docet, ideo dictum fuisse Num. 11. Deum accepisse de spiritu Moyse, & dedisse septuaginta Senioribus, ut significaretur nullum præter Deum posse principaliter dare Spiritum sanctificationis: Ergo nulla creatura, nec etiam Christus, in quantum homo, habet potestatem physicam & principalem ad dandum Spiritum S.

Ratio etiam id suadet: Oportet enim donum esse quodammodo ipsius dantis, vel per identitatem, vel per originem, vel per possessionem, ut docet D. Thomas 1. 2. qu. 38. art. 1. ad 1. Sed nullo istorum modorum potest Spiritus sanctus esse Christi, in quantum hominis, multo minus alicuius puræ creaturæ: Ergo nec Christus, ut homo, nec aliqua creatura potest dare principaliter Spiritum sanctum.

6. Probatur tertio conclusio: Per gratiam habitalem adoptamur in filios Dei: Sed nulla creatura, nec etiam Christus, in quantum homo, potest principaliter nos adoptare in filios Dei: Ergo neque nobis tribuere gratiam. Major patet ex dictis toto ar. 6. disp. 2. Minor probatur. Adoptare in filium soli illi convenit, qui habet naturam, quæ est principium quo generationis naturalis; cum filius adoptivus substituitur loco filij naturalis: Sed humanitas Christi non est natura, quæ sit principium quo generandi filium naturalem Dei: Ergo Christus ut homo nequit principaliter nos adoptare in filios Dei.

7. Confirmatur: Ille solum potest adoptare in filium, qui connaturaliter habet ius ad hereditatem: Sed nec Christus ut homo, neque ulla pura creatura habet connaturaliter ius ad visionem beatam, quæ est Dei hereditas; cum visio beatifica nulli rei creatæ, vel creabili possit esse connaturalis, ut in Tractatu de visione beata ostensum fuit: Ergo idem quod prius.

8. Confirmatur amplius: In hoc differt adoptio divina ab humana, quod ista fit per solam acceptionem extrinsecam ad hereditatem patris adoptantis; illa vero per intrinsecam adoptati mutationem, ut docet D. Thomas 3. p. qu. 23. art. 1. in corp. his verbis: *Hoc autem plus habet adoptio divina, quam humana, quod Deus hominem quem adoptat, idoneum facit per gratia munus ad hereditatem celestem percipiendam; homo autem non facit idoneum eum, quem adoptat, sed potius eum iam idoneum eligit adoptando*: At nulla creatura potest physicè immutare animam, aut voluntatem hominis, sed id Deo proprium est, ac singulare; cum ipse solus possit intra terminos ejus illabi, & in finem ejus intrare, juxta illud Ezechiel.

44. *Porta hæc clausa erit, & vir non transibit per eam; quomodo Dominus Deus Israel ingressus est per eam*: Ergo nulla creatura, nec etiam Christus in quantum homo potest principaliter nos adoptare in filios Dei.

9. Quartò probatur conclusio: Si possibilis esset creatura, quæ gratiam sanctificantem principaliter physicè produceret, vel id præstaret eam creando, vel ex potentia obedientiali animæ educendo, neutrum dici potest: Ergo &c. Major patet: produci enim non potest gratia, nisi vel ex nihilo per creationem, vel per educationem ex potentia non naturali, sed obedientiali sui subiecti. Minor verò probatur in primis quoad creationem: quia cum creatio sit productio entis à nihilo, atque adeo entis quæ ens est, necesse est quod ille, qui est causa principalis creationis, habeat dominium supra ens producibile ut sic

atque adeo quod sit dominus omnis entitatis producibilis; quod tamen repugnat manifestè convenire alicui creaturæ.

Secundò quoad educationem de potentia obedientiali animæ, probatur eadem Minor: quia sicut qui educit principaliter aliquid de potentia naturali subiecti, habet eo ipso dominium supra talem potentiam; ita qui educit aliquid de potentia obedientiali, debet similiter habere dominium in talem potentiam: Atqui potentia obedientialis, cum sit ea, quam habet quælibet creatura ad obediendum Deo in omnibus, quæ non implicat contradictionem, dominio creaturæ subdici non potest: Ergo nulla creatura potest ut causa principalis educere gratiam sanctificantem ex potentia obedientiali animæ.

Denique suaderi potest conclusio ratione D. Thomæ hic art. 1. Causa principalis debet esse majoris, vel saltem aequalis perfectionis cum suo effectu: Sed nulla creatura potest superare, vel adæquare in perfectione gratiam sanctificantem; cum enim illa sit formalis, ac physica naturæ divinæ, ut infinita est, & ens per essentiam, & quatenus totam essendi plenitudinem continet, participatio, superat in perfectione essentiali omnem substantiā creatam & creabilem, ut supra ostensum est: Ergo nulla potest dari creatura, quæ sit causa principalis gratiæ sanctificantis.

Confirmatur: Producere gratiam in anima, est animam deificare, communicando ipsi physicum naturæ divinæ consortium: Sed deificare est solius Dei per modum causæ principalis, sicut ignis per modum causæ principalis est solius ignis, vel alterius continentis eminenter naturam ignis, puta Solis: Ergo solius Dei est gratiam sanctificantem per modum causæ principalis producere.

Dices hanc rationem probare quidem nullam creaturam per virtutem sibi connaturalem posse principaliter producere gratiam, non tamen convincere, id non posse præstare per qualitatem aliquam sibi superadditam.

Sed contra: Qualitas ista, vel esset gratia in tali creatura existens, vel aliqua alia qualitas à gratia distincta? Neutrum dici potest: Ergo ruit instantia. Probatur Minor in primis quoad secundum: quia omnis alia qualitas supernaturalis distincta à gratia secundum suam speciem est multo imperfectior ipsa gratiā producta, cum gratia sit formalis participatio divinæ naturæ per modum naturæ: quod autem est formale principium producendi principaliter aliquem effectum, non debet esse imperfectius ipso effectu: Ergo qualitas illa superaddita non potest esse principium producendi principaliter gratiam. Probatur etiam Minor quoad primum: quia gratia non est qualitas productiva sui similis; alius unus Angelus, vel anima in gratia constituta posset producere similem gratiam, alioquinque habitus supernaturales in alijs, eoq; sanctificare, quod nullus dicere audeat. Et ratio hujus videtur esse: quia gratia non est forma immediate activa, sed mediate solum, mediantibus scilicet virtutibus supernaturalibus, quæ se habent veluti ejus potentia & proprietates: At medijs virtutibus supernaturalibus non potest gratia producere aliam gratiam; nam vel illam produceret in eodem subiecto in quo ipsa est; & hoc non potest dici, quia alias duo accidentia solo numero distincta essent in eodem subiecto; vel in alio subiecto, & hoc etiam affirmari nequit, quia

VIRTU-

virtutes supernaturales (idem dicendum de quolibet alio habitu) non agunt in exterius subiectum, quandoquidem agunt per actiones immanentes. Ergo &c.

13. Ex his inferes, nullam creaturam esse posse causam efficientem principalem virtutum supernaturalium: Nihil enim potest esse causa principalis proprietatum, quod non sit causa principalis formæ ad quam consequuntur: Sed virtutes supernaturales comparantur ad gratiam, veluti proprietates ad essentiam, ut docet D. Thomas supra qu. 110. art. 4. ad 1. Ergo nihil potest esse causa efficiens principalis illarum, quod non sit causa principalis gratiæ. At huius (substituto) nulla datur, nec dari potest causa principalis, nisi Deus, ut ostensum est: Ergo nec virtutum supernaturalium. Unde virtus infusa sic ab Augustino definitur: *Virtus est bona qualitas mentis, quæ recte vivitur, & nemo male vitur, & quam Deus in nobis sine nobis operatur.* Quibus verbis aperte declarat virtutes infusas, Theologicas, vel morales à solo Deo effective, & à nobis solum meritorie & dispositivè produci.

14. Dices: Per actus naturales homo effective causat virtutes acquiritas: Ergo pariter per actus supernaturales fidei, spei, & charitatis virtutes illas supernaturales effective attingit, & non solum meritorie & dispositivè.

Respondeo concesso Antecedente, negando Consequentiam & paritatem: duplex enim assignari potest ratio discriminis. Prima est, quia actus naturalis, ut subordinatus potentie naturali, adæquat, vel excedit in perfectione ipsum habitum acquisitum; non autem actus supernaturalis, etiam ut subordinatus potentie habenti auxilium supernaturale, habitum infusum. Secunda est, quia habitus supernaturales plus habent de ratione potentie, quam de ratione habitus, cum non solum dent facilitas, sed simpliciter posse operari: actus autem secundus nuncquam esse effectivus illius actus primi, qui dat simpliciter posse, ut patet inductione in naturalibus; actus enim visionis nec producit, nec intendit potentiam visivam, nec actus intellectus potentiam intellectivam; quia actus secundus ex sua intrinseca ratione supponit potentiam: Ergo actus supernaturales nec producant, nec intendunt effective habitus supernaturales, sed tantum meritorie & dispositivè ad eorum productionem, vel intentionem concurrunt.

§. II.

Solvuntur objectiones.

15. Obijciunt in primis Adversarij plura Scripturæ testimonia, quibus insinuari videtur, Christum, ut est homo, esse causam physicam principalem nostræ gratiæ: dicitur enim Joan. 1. *Lex per Moysen data est, gratia & veritas per Jesum Christum data est.* Ubi teste D. Thomâ ibi lect. 10. præfert Evangelista Christum Moysi, non solum quoad excellentiam operum, quia videlicet per Moysen data est lex, per Christum verò gratia & veritas; sed etiam quantum ad modum operandi, quia lex data est per Moysen, sicut per proponentem; gratia autem & veritas facta est per Christum, sicut per Dominum & autorem. Item Joan. 10. Christus dicebat: *Ego sum ostium, per me si quis introierit, salvabitur:* in ostio verò importatur principalis autoritas, ut ait D. Thomas 3. p. qu. 8. art. 6. ad 3. Unde idem S. Doctor in 4. dist. 5. qu. 2. art. 2. quæstiunc.

2. sic ait: *Agens principale baptizando est ipse Deus per auctoritatem, & ipse Christus secundum quod homo.*

Respondeo Christum respectu gratiæ duplicem habuisse potestatem, ut docet S. Thomas 3. p. qu. 64. art. 3. & 4. unam auctoritatis, seu principalis agentis, quæ ei convenit, quatenus est Deus: aliam excellentiæ, seu ministerij principalis, quæ ei competit ut est homo, in quantum ejus humanitas est instrumentum conjunctum Divinitati in persona, ob quam principalem docet S. Doctor ar. 4. cit. posse potestatem excellentiæ nominari auctoritatem. Si ergo loca Scripturæ citata velimus intelligere de potestate auctoritatis, seu principalis agentis, dicendum est ea loqui de Christo non ut homine, sed ut Deo; seu de filio hominis, non ratione naturæ, sed ratione personæ, cui, cum sit divina, & Deus, convenit esse causam principalem gratiæ. Si verò quis contendat, hæc & similia Scripturæ testimonia de Christo ut homine, & de filio hominis ratione naturæ esse intelligenda, exponenda erunt de potestate excellentiæ, quæ auctoritas etiam appellatur, non quidem agentis principalis, sed instrumenti conjuncti, quod principalem quandam habet respectu instrumentorum separatorum.

Ad auctoritatem verò D. Thomæ desumptam ex lib. 1. sententiarum, dicendum est, S. Doctorem ibi non alterere, Christum esse agens principale physicum gratiæ, sed duntaxat morale, quatenus est causa principalis meritoria gratiæ, unde ibidem subdit: *Cujus meritum operatur in baptismo.* Et infra dist. 19. qu. 1. ar. 1. quæstiunc. 2. sic habet: *Potestas clavium in Christo est sicut in per se agente ad salutem nostram, per auctoritatem quidem, in quantum est Deus, sed per meritum, in quantum est homo.... Et ideo dicitur, quod habet clavem excellentiæ.*

Obijcies secundo: Causa quæ est in actu per formam nobiliorem effectum per eam productum, est principalis respectu illius: Sed Christi humanitas est in actu ad producendam gratiam nostram per formam nobiliorem illam: Ergo est causa principalis nostræ gratiæ. Major constat: Minor probatur. Christi humanitas est in actu ad producendam nostram gratiam, per suam gratiam habitalem; cum per illam constituatur caput hominum, & capitis sit in membra influere: Sed gratia Christi est longe nobilior nostrâ: Ergo humanitas Christi est in actu ad producendam gratiam nostram, per formam nobiliorem illam.

Respondeo negando Minorem: Ad cujus probationem, distinguo Majorem: Est in actu per suam gratiam, secundum se & formaliter sumptam, nego Majorem: ut determinatam per aliquam virtutem ei superadditam, concedo Majorem, & Minorem, & nego Consequentiam.

Explicatur solutio: Gratia Christi non est de se operativa, & productiva nostræ gratiæ, sed solum per virtutem instrumentalem ei superadditam, quæ imperfectior est gratiâ ipsâ tam Christi quâ nostrâ; & propter hanc virtutem habet quod sit gratia capitalis influens in membra: ut autem Christi humanitas esset causa principalis physica nostræ gratiæ, esset necesse quod de se esset productiva gratiæ, vel quod virtus activa ei superaddita ad illius productionem, esset saltem æquæ nobilis ac nostrâ gratia: de quo plura dicemus in Tractatu de incarnatione.

Obijci-